

ALT BAŐLIKLAR

- Yazılı Kompozisyon (Yazılı Anlatım)
- Yazılı Kompozisyonda Başarılı Olmak İçin Gerekli Şartlar

YAZILI KOMPOZİYON

Sözlü anlatım gibi yazılı anlatım da insanlar arasında bir anlaşma aracıdır. Ancak yazılı anlatımın sözlü anlatımdan daha farklı yöntemleri vardır.

Sözlü anlatımın sahip olduğu bazı avantajlar yazılı anlatımda olmadığı için yazma, konuşmaya göre daha fazla birikim ve dikkat isteyen bir etkinliktir.

Mesela konuşmada kullandığımız **beden dilini, vurgu ve tonlamayı** yazıda kullanamayız. Bu imkânlardan mahrum olan yazılı anlatımda iş, yazarın, birikimine ve becerisine kalmaktadır.

YAZILI KOMPOZİYON

Sözlü anlatım gibi yazılı anlatım da insanlar arasında bir anlaşma aracıdır. Ancak yazılı anlatımın sözlü anlatımdan daha farklı yöntemleri vardır.

Sözlü anlatım için yazılı anlatım etkinliği

Mesela kullanımı birikim

Yine konuşmada bazı yanlışlar gözden kaçabilir. Ancak yazı kalıcı olduğu için bu tür yanlışlar kolayca fark edilir ve anlatımın amacını engelleyebilir. Onun için *yazılı anlatımı tercih eden kişi, konuyu zihninde iyice canlandırmak, planlamak ve ona uygun kelimeleri dikkatlice seçmek zorundadır.* Yine seçtiği kelimeleri zengin bir **dil birikimiyle, kurallara uygun** bir şekilde bir araya getirerek, **açık, anlaşılır, duru cümleler** kurabilmelidir.

madığı
yen bir

yazıda
yazarın,

YAZILI KOMPOZİYON

Ders olarak yazılı anlatım dersinin amacı herkesi **yazar, edebiyatçı yapmak değildir**. Amaç **öğrencilerin duygu ve düşüncelerini etkili olarak aktarabilmelerini sağlayacak bilgi ve birikimle donatmaktır**. Sonuç olarak güzel yazmak çok özel bir yetenek işi değildir. Herkes doğru bir eğitimle sosyal hayatında ihtiyaç duyacağı yazılı etkinlikleri yapar hale gelebilir.

- ❖ **Yazılı Kompozisyonda Başarılı Olmak İçin Gerekli Şartlar:** Yazılı anlatımda başarılı olmak için bazı bilgi, beceri, alışkanlık ve donanımlara sahip olmamız gerekir. Bunları şöylece sıralayabiliriz:

YAZMA KONUSUNDA AZİMLİ OLMAK VE KENDİNE GÜVENMEK

-
- ❖ Bir kısım öğrencimizde, özellikle de sayısal zekâsı ön planda olanlarda, güzel yazı yazamama konusunda bir ön yargı olduğunu birçok eğitimci görmüştür. Çocuklarımızın birçoğu bir yazma etkinliğiyle karşılaştığında, herhangi bir yazma gayreti içine girmeden **“benim bu konuda yeteneğim yok.”** **“hiçbir zaman bu konuda başarılı olamadım.”** gibi sözlerle yazmaktan kaçınmaktadırlar.

YAZMA KONUSUNDA AZİMLİ OLMAK VE KENDİNE GÜVENMEK

- ❖ Hâlbuki yazılı anlatım, bir sanat sayılmasına rağmen, resim, müzik, heykel gibi güzel sanat dallarındaki doğuştan gelen yetenekler gibi özel bir yetenek gerektirmez. Biraz çaba gösteren kişi, **asgari manada sosyal hayatını kolaylaştıracak ve zenginleştirecek yazılı anlatım etkinliklerini gerçekleştirebilir.**

YAZMA KONUSUNDA AZİMLİ OLMAK VE KENDİNE GÜVENMEK

Bunun için kişinin önce *kendine güvenmesi ve ön yargılarından kurtulması* gerekir. Daha sonra da güzel yazmanın diğer şartları (*okuma, gözlem yapma, doğru düşünme vb.*) konusunda kendisini geliştirmelidir. **Herşey, bir işi yapmayı istemek ve kendine güvenmekle başlar.**

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Okuma, *insanoğlunun yaşam boyu sürdürdüğü yararlı bir uğraştır.* İnsan okumakla kişilik kazanır, geçmiş uygarlıkları ve kültürleri tanır, onların deneyimlerinden yararlanarak yaşamını düzenler. **İnsanın duygu ve düşünceleri okuyarak gelişir ve zenginleşir.** Sonuçta güçlü bir yorumlama yetisi kazanır. *Okumakla elde edilen bilgiler, zamanla yetersiz kalır, eskir, gereksinimlere cevap veremez duruma gelir.* Bu yüzden okumada süreklilik esastır.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

-
- ❖ Okuma, insanın **zihinsel ve düşünce** zenginliğinin oluşmasındaki en temel çabadır. İnsan ancak okuyarak kendisini olgunlaştırabilir. Okunan her kitap insan hayatında yeni bir ufuk açar. **Dünyaya farklı pencerelerden bakmayı, farklı açılardan algılamayı sağlar.** Düşünce, fikir ve hayal dünyamızı zenginleştirir.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

- ❖ Fikri olgunluğa ulaşmış insanların birikimleri olan kitaplar aynı zamanda yazıldığı dilin de en güzel örnekleri olacağı için *okuyanın dil sevgisinin ve becerisinin pekişmesine* de katkıda bulunacaktır.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Okumak aslında bir sanattır. Okuma çabasını, “neyi”, “niçin”, “ne zaman” ve “nasıl” okumalıdır sorularının cevaplarına göre düzenlemek lazımdır. Zihinsel bir hazırlık yapmadan ve okumanın amaç ve tekniklerini bilmeden yapılan okumalar boş, faydasız bir etkinlik olmaktan öteye gitmeyecektir. *Okurken mutlaka dikkatle, okuduğumuzun zevkine vararak ve okuduğumuzu eleştirebilecek kadar anlayarak okumalıyız.*

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Okuyucu herhangi bir eseri okumaya karar verdiğinde bu kitaptan *beklediği faydaları bilmeli, okumak için zihninin hazır olduğu, sakın zamanları seçmeli ve kitabı anlamak için okumalıdır.* Bu açıdan baktığımızda **okur-yazarlıkla okuyuculuğu** birbirine karıştırmamız gerekir.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Okuyucu herhangi bir eseri okumaya karar verdiğinde bu kitaptan *beklediği faydaları, zamanları* baktığımızda *gerekir.*

İlköğretimin başlangıcında bulunan çocuklarımıza öğretmenlerin zaman zaman **hızlı okuma yarışmaları** yaptırdıklarını görürüz. Ancak bu etkinliğin sonunda çocuklara **okuduklarından ne anladığı** sorulduğunda çoğu okudukları metnin konusunu bile hatırlamamaktadırlar. İşte bu yüzden çocuklarımıza okumayı sevdirenken, **okuduğunu anlama ve dağarcığında biriktirebilmenin şartlarını da öğretmeliyiz.**

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

- ❖ Ülkemizde, ne yazık ki, okuma, insanî bir ihtiyaç olan yemek, içmek, dinlenmek gibi algılanmadığı için az okuyan bir toplum karşımıza çıkmakta. Bu da kitabî, güvenilir, sağlam bilgi yerine, **taklidî, kulaktan dolma, eksik ve yanlış** bilgilerin topluma hâkim olmasına sebebiyet vermektedir. ***Bunu ülkemizde çıkan gazete, dergi ve kitapların basım sayısından anlayabiliriz.*** Böyle bir toplumun bilim, sanat ve teknoloji yönünden dünyayla yarışmasını elbette düşünemeyiz.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Okurken, okuduğumuz yazıların planlarına da dikkat etmeliyiz. Yazının konusundan başlayarak, **kelimelerin cümle içinde kullanımlarına, kelimeler arası ilişkilere, paragrafların oluşturulmasına, yazının ana fikrine, bu ana fikri desteklemek için kullanılan yardımcı fikirlere** dikkat ettiğimizde, okuma sırasında bunları fark ettiğimizde iyi bir yazılı anlatımın nasıl olması gerektiğini de görmüş oluruz. Böylece edindiğimiz bu bilgileri kendi yazılı çalışmalarımızda kullanabiliriz.

ÇOK VE DİKKATLİ OKUMAK

Sonuç olarak, **anlayarak yapılan okuma etkinliği**, insana hem okuma zevk ve alışkanlığı kazandırır hem de kişinin **güzellik duygusunun gelişmesine sebep olur**. Aynı zamanda insanın yeni şeyler öğrenmesini de sağlar. İnsanın düşünce dünyası zenginleşir, ufku genişler, hayal dünyası genişler ve kendisinde bir yazma, anlatma isteği oluşur. Onun için toplumsal gelişim ve başarı için okumanın önemi herkese anlatılmalı ve okuma teknikleri öğretilmelidir.

İYİ BİR GÖZLEMCİ OLMAK

Gözlem, iyi bir yazılı anlatım için olmazsa olmaz şartlardan birisidir. **Gözlem etrafımızda olanların, olup bitenlerin fark edilmesidir.** Çünkü farkında olduğumuz her şey zihnimizde bir tortu bırakacak bu da kültür birikimimize katkıda bulunacaktır.

İYİ BİR GÖZLEMCİ OLMAK

Görmekle bakmak eş anlamlı sözcükler değildir. Görmek tamamen *fiziksel bir olaydır*. Görme kusuru olmayan herkes için geçerlidir. Görme alanımıza giren her nesne, olay veya varlık mutlaka görüntü olarak gözümüze yansır. ***Ancak bizim bunlarla ilgili bir görüşümüzün olabilmesi için ona dikkatlice bakmış olmamız lazımdır.***

Bakmak görülen bir nesne, olay veya varlığın dikkatlice incelenmesi ve zihne nakşedilmesidir. Bakmak şuurlu bir etkinliktir. Her gün önünden geçtiğimiz bir binayı görmemiş olmamız mümkün değildir. Ama eğer dikkatlice bakıp incelemediysek onunla ilgili hiçbir şey konuşamayız veya yazamayız. ***Gözlem becerisi veya alışkanlığı olmayan kimselere toplumumuzda "bakar kör" denildiğini hepimiz biliriz.***

İYİ BİR GÖZLEMCİ OLMAK

Birçok edebi türde (öykü, roman, masal, tiyatro) bu gözlemlere dayanan paragraflara rastlarız. Bu paragraflar insan dışındaki canlı veya cansız varlıkların ayırt edici özelliklerine dayanıyorsa **“tasvir paragrafı”**, insan tasvirlerine dayanıyorsa **“portre paragrafı”** adını alır. Biz de yazacağımız yazılarda bu tür paragraflardan yararlanabiliriz. ***Bunun için de daha önce de belirttiğimiz gibi etrafının farkında olan iyi birer gözlemci olmalıyız.***

ÜSLÛP SAHİBİ (BİREYSELLİK-KENDİNE ÖZGÜLÜK) OLMAK

Yazılı kompozisyonda başarılı olmanın temel şartlarından birisi de kendine özgülük yani üslûptur. *Üslûp basit olarak herhangi bir konuya herkesin bakmaya alıştığı bir açıdan değil farklı, orijinal bir açıdan bakabilmektir.*

ÜSLÛP SAHİBİ (BİREYSELLİK-KENDİNE ÖZGÜLÜK) OLMAK

Üslûp meselesini şu örnekle somutlaştıralım: *Beş penceresi olan bir odada pencerelerden dördünü kâğıtla kapatsak ve tek pencereyi açık bıraksak, odadakilere o pencerelerden bakarak ne gördüklerini anlatmalarını istesek bize birbirine benzeyen şeyler anlatacaklardır. Çünkü hepsi de pencerenin açısının izin verdiği şeyleri görebilmektedir.* İşte üslûp bunun tersidir. Üslûp, herhangi bir meseleye herkesin baktığı ve bakmaya çalıştığı açıdan değil farklı bir pencereden, farklı bir açıdan bakabilmektir.

ÜSLÛP SAHİBİ (BİREYSELLİK-KENDİNE ÖZGÜLÜK) OLMAK

Bu yüzden herhangi bir konuda düşüncelerimizi yazılı olarak aktarırken, basmakalıp sözlerden, önceden söylenmiş düşüncelerden uzak durmalı, yeni, söylenmemiş düşünceler bulmalı ve orijinal olmalıyız. Şunu da unutmamalıyız ki hiçbir taklit asla orijinalin yerini tutamaz. Azerbaycanlı büyük şair Bahtiyar Vahapzâde'nin "Gölgede yatanların öz gölgesi yoh olur." mısrasında söylediği gibi başkalarının düşüncelerini, görüşlerini tekrar edenlerin kendi kişilikleri, üslûpları asla gelişmez.

DÜŞÜNMEK

- ❖ Kompozisyonda başarılı olmanın yollarından birisi de **doğru ve etkili düşünmektir**. İnsan belleği, okuduklarını, gördüklerini, yaşadıklarını depolar. **Mehmet Kaplan'ın** deyimiyle **"İnsan beyni bir intiba (düşünce) deposudur."** Ancak, insan, edindiklerini bu depoda bir düzen, intizam içinde değil karmakarışık biriktirir.
- ❖ *İşte doğru ve etkili düşünme, insanın ihtiyaç duyduğunda bu depodaki bilgileri, birbirinden ayırması (seçme), bir önem sırasına koyması (kıyaslama), ne zaman ve nasıl kullanacağını kararlaştırması (karar verme) ve ihtiyacına göre kullanması (sonucu değerlendirme)dır.*

DÜŞÜNMEK

Doğru ve etkili düşünme aynı zamanda insanın kafasındaki birikimlerden faydalanarak, henüz olmamış şeylerle ilgili hayaller kurmasını da sağlar. Dolayısıyla hayal dünyası zengin insanlar ortaya çıkarır. ***Hayal dünyası zengin olan insanlar daha verimli ve yaratıcı olurlar.*** İnsanlık tarihini değiştiren büyük buluşlar önce mucitlerin hayallerinde canlanmış ve yapılmalarına ilham verilmiştir.

DÜŞÜNMEK

Düşünceyi doğru ve etkili kullanmak birçok öğrencimizde ortaya çıkan odaklanamama problemini de ortadan kaldıracaktır. Neyi, ne zaman, niçin, hangi sırayla yapacağını (veya yazacağını) bilen bir kişinin yaptığı işte başarısız olması zayıf bir ihtimaldir. Böylece, düşünce insanı kısırlıktan kurtaracak, daha verimli bir hale getirecektir.

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

Yazılı anlatımda başarılı olmanın en önemli şartlarından birisi de ana dil birikimi ve becerisidir.

İnsan biriktirdiklerini aktarabilmek için dile muhtaçtır. Çünkü dil, insanlar arasındaki yegâne anlaşma aracıdır. Konuşurken de yazarken de, dilimizin imkân ve zenginliklerinden faydalanırız.

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

MENİM ANAM

Savadsızdın,

Adını da yazabilmin benim anam.

Ancağ men say öğredib.

Ay öğredib.

İl öğredib.

En vacibi dil öğredib benim anam.

Bu dil ile tanımuşam.

Hem sevinci hem de gamı.

Bu dil ile yaratmışam.

Hen şiirimi, hen nağmemi.

Yox men heçem.

Men yalanam.

Kitap kitap sözlerimin

Müellifi benim anam.

Bahtiyar Vahapzâde

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

Büyük Azerbaycanlı şair Bahtiyar Vahapzâde'nin veciz mısralarla ifade ettiği gibi *ana dilimiz önce en yakınlarımızdan, özellikle de anamızdan, edindiğimiz kutsal bir emanettir.* Bu yüzden biz de bu emanete layıkıyla sahip çıkmalı ve onu doğru ve bütün zenginlikleriyle öğrenmeyi bir görev bilmeliyiz. Ancak o zaman **düşüncelerimizi, duygularımızı, hayallerimizi doğru ve etkili bir şekilde** karşımızdakilere aktarabiliriz.

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

Dilbilgisi (gramer) konuları bazı insanlara soğuk ve itici gelebilir. ***Ancak şu unutulmamalıdır ki bir dilin kurallarını bilmeden o dili doğru ve etkili kullanmak mümkün değildir.*** Bugün yabancı dil öğrenirken çocuklarımız o dilin kurallarını hiç yüksünmeden kısa sürede öğrenir ve ezberlerken, 17-18 yaşına gelmiş çocuklarımızın halen Türkçemizin temel ses kurallarından olan, dil ve dudak benzeşmesiyle ilgili kuralları bilmemesi ve bazen de bunları alaya alması, üzerinde durulması gereken ciddi bir problemdir.

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

Bu yüzden hiç yüksünmeden dilimizin bütün kural ve zenginliklerini, bir görev olarak, öğrenmeli ve bunları bir sınav veya ders konusu olmaktan çıkartıp kalıcı kültür haline getirmeliyiz. *Daha sonra da büyük düşünürlerimizin, yazarlarımızın, edebiyatçılarımızın oluşturduğu zengin birikimimize ulaşmalı ve dilimizin bu güzel eserlerini okuyarak kendimizi yetiştirmeliyiz.*

İYİ BİR ANA DİL BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMAK

Bu yüzden hiç yüksünmeden dilimizin bütün kural ve zenginliklerini, bir görev olarak, öğrenmeli ve bunları bir sınav veya ders konusu olmaktan çıkartıp kalıcı kültür haline getirmeliyiz. ***Daha sonra da büyük düşünürleri okuyarak, okuduğu zengin birikimimizi kendimizi yetiştirerek***

- ❖ Aşağılık duygusundan; kendimizi, dilimizi ve kültürümüzü küçük görmekten ancak bu şekilde kurtulabiliriz. Okuduğumuz her eser bizi dilimize biraz daha yakınlaştıracak, kelime hazinemizi zenginleştirecek ve düşünce dünyamızı genişletecektir. Böylece de yazılı ve sözlü anlatım imkânlarımız artacaktır.

